

Miskolcainkat, Debreczeneinket; az egybeahon-
lításnál nyilvánvaló, hogy mennyire elmaradtunk
a közegészségügy terén a nyugattól, a mely-
épen az utolsó 1 1/2-2 évtized alatt bámulat-
os haladást, fázadhatatlan tevékenységet ta-
nusított a közegészségügy érdekében.

Ha összehasonlítjuk a mi városaink eme
közviszonyait, a külfölddel rendezés azzal men-
tegetődnek, hogy a mi városainknak nincs
pénzük közegészségügyi munkákra. Elismerem,
Elismerem, hogy a pénzhiány egyik lényeges
oka hátramaradásunknak. Azonban az a meg-
győződésem, hogy nem az egyedüli oka. Fon-
tosabb a pénz hiányánál, az érdeklődés hi-
ánya a közegészségügy követelése irányában.

A külföldön sem volt pénz, csak rövid
idő előtt is egészségügyi dolgokra, mert nem
törődtek vele. Amióta azonban érdeklődnek
iránta, belátják a jó közegészségügynek gaz-
dasági, egészségügyi és civilizatorikus hasznát,
azóta találnak pénzt is csatornákra, vízvezé-
tekekre, aszfaltra, jó iskolákra, vágóhidakra s
efelékre.

Az érdeklődés egészségügyi dolgok iránt
a külföldön nem régi. Ezelőtt alig 2-2 1/2 évti-
zeddel született. Hanem elevenen, erősen jött
éltre.

A ki nem látta, nem tapasztalta, ma már
el sem képzelheti, milyen eleven érdeklődés-
sel fogadta Anglia, Németország művelt kö-
zönsége akkoron a higiénikusoknak figyelmeztet-
tétől és buzdító szavától. Az angol napilapok
szelvényekben tárgyalták a csatornázás, a mezők-
nek csatorna-folyadékkal öntözése, a vízvezet-
és kérdéseit. A mikor Varrentrapp Németor-
szágban elevenen és éles kritikájú munkát írt
a csatornázásról, úgy olvasták, mint akár va-
lami regényt; vitába is elegendtek vele s az
egész ország pro és kontra vitakozott a csator-
názás kérdése felett. Mikor pedig Mitter-
mayer Heidebergában plehből készítettett bi-
zonyos edényt (tonnát) a házi hulladék-anya-
gok számára, Európaszerte — de mondhat-
nám világszerte — elment a híre, s Budeke-
res utazók nemcsak a régi kastélyt keresték
föl akkoron Heidebergában, hanem igen so-
kan Mittermayer házat s tonnáját is megte-
kintették. A heidelbergi hisztorikus s a csator-
názás küzdelme hevessé vált. Még nálunk is
viszhangzott a csatornázás zaja, a kis hordó bu-
kott és győzött a csatorna.

Eppen így Párisban is. Az egész város
büszke volt új csatornájára, készülődő forrás-
viz vezetékeire, vágóhidjára. A nagy gyűjtő
csatornát s a gennevilliers-i mező-öntözést,
mint valami csodadolgót mutogatták az érde-
klődő idegenek. A csatornában — a Chatelet-
től a Madelaine-ig — földalatti csanakázást
rendeztek, melyre tolokodtak a legelőkelőbb
látogatók. Azon a hajócskán például, melyen
magam is — mint „higiénikus inas”, vagy
mint szerénytelenség nélkül mondva — „higi-
énikus legény”, mert hisz vándorutamon vol-
tam — csanakáztam, párisi arisztokrata csa-
lád vezetett egy „Lichtenstein” hercegi csa-
ládót.

Eppen ilyen eleven volt ottan az érdeklő-
dés az újabb kórházépítkezések iránt. A Hotel-
Dient úgy néztek, mint akár a nagy operát
(többször is került!)

A „DEBRECZEN” TÁRCZÁJA.

APRÓVERSEK.

Szegénynek látszik...
Szegénynek látszik a nemes
S gazdagnak a gonosz.
Bölcs névre aki érdemes:
Jót csak másnak okoz.

Toluy Lajos

Anyámhoz!

Sokszor mondtad édes anyám,
Hogy gazdag és boldog leszek,
S lám a mit te jöveddél,
Híven mind beteljesedett.

Gazdag vagyok, nagyon gazdag,
Halomra van rakva kincsem,
Anyi buja a világon
Senkinek mint nekem nincsen.

Demény Viktória.

Keleti bölcs mondása.

Ki siró árvát oltalomba vesz,
Szülő az, hogyha nincs is gyermeke;
Ki a szegénynek adja falatát,
Gazdag az, hogyha nincs is semmije

Palágyi Lajos.

Jók a Mó: „Jó szívű ember.”

Jó szívből — rossz verssel kinozni
A publikumot, szörnység...
De jó szívűnket színe hozni,
És azokat kifigurázni
Kiknek a d a n k, ez szörnnyű még!

G.

A párisi kiállításról.

— A „Debreczen”-nek írta: Löwey Klára. —
A napokban kedves levelet kaptam Páris-
ból, melynek némely része általános érdeku,
s ime közlök belőle.

„Tegnap érdekes napunk volt, elmen-
tünk a Bastille megnevezésére... Nem az egy-
kori börtön helyén emelkedő oszlopot értem,
hanem a kiállítás területén, korhíven
felépített Bastille-t, mely egy da-
rab régi Páris eleveit meg a néző szemé
előtt.

Mert nemcsak a hatalmas, de a börtön St.

Csak akkor értjük meg, hogy miért tu-
dott a külföld oly nagyot haladni a közegés-
ségügy terén, ha látjuk, minő általános érde-
klődéssel örömmel fogadták ottan az egész-
ségügyi javításokat. És csak akkor értjük meg,
hogy miért marad el napról-napra messzebb
Magyarország a haladó külfölddel szemben, ha
látjuk, milyen kevés nálunk, kivált a vidéken
az érdeklődés, az értelem a közegészségügyi
dolgokban. „Az apám is ebben a porban, sár-
ban, bűzben, piszkokban nőtt fel és erős és
őreg lett: nekem sem fog megártani,” mond-
ja a magyar. Pedig, de rosszul mondja! Nem
árt meg egyik-másiknak a kinek az új külö-
nösen jó és szerencsés szervezetet, jó tudót,
gyomrot adott, de megárt más százazreknek
— a mint ezt halálzási statisztikánk világo-
san tanúsítja — kik kora sirba szállnak és nem
hazudtolhatják meg néma ajkukkal az érte-
lmetlen elbizakodottak karomlását.

Érdeklődést és értelem kell tehát éb-
resztanunk hazánkban is közegészségügyi dol-
gok iránt s ha ez sikerül, haladásunk biztos,
elmaradhatatlan. Ez érdeklődés keltése és föl-
világosítás van írva egyetünk céljára, erre a
célra törekzünk. Bár megáldaná az ég mun-
kánkat.

Halálzási statisztikánk, egészségügyünk
állapotáról szólva, a legjobb eszköz annak
megvilágosítására.

Magyarország halálzási aránya és népe
szaporodása, szemben a külfölddel, még min-
dig nagyon elszomorító. De a leglátványosabb
az, hogy főképpen vidéki városaink vannak leg
nyomorultabb egészségügyi viszonyok között.
Kicsiny, gyári munkás, proletár nélkül való
módos vidéki városaink rosszabbul állanak,
mint maga a főváros, százezernyi tulnyomólag
szegény népességével. A külfölddel nem is le-
het őket egybeahonlítani.

Budapest halálzásáról csak azt akarom
itt kiemelni, hogy tudóvszében való halál-
zásunk immár az egész világ szörnyűkódását
felkelti. És méltán, mert az utóbbi években
az egész világ Budapestben halt meg arány-
lag legtöbb ember tudóvszében. Utánunk jön
mindjárt Bécs. Mig Bécs, Budapest minden
100 ezer lakosra évenként körülbelül 700 em-
bert veszít tudóvszében, addig az óriás Lon-
donban meghal 200—210. Mig Budapest álta-
lános halálzási aránya még mindig jóval 30 fölött
áll 1000 lakos után, Londonban immár 20 alá
süllyedt.

Pár esztendő előtt még a legvérmesebb
higiénikus sem remélte volna, hogy nagy vá-
rosokban annyira lehessen csökkeneni a ha-
lálzás, mennyire a külföldön ma már tényleg
alászállott. És ennek a magyarázata az hogy
a mint a tudomány most már kiderítette, a
legtöbb és legpusztítóbb betegség fertőző csi-
ráktól okozatik, ennelfogva sikeresen meg-
előzhető, ha gondossággal és szigorral küde-
nek a fertőzés szerte való terjesztése ellen.
Ma már tudjuk, hogy nem csupán a himlő, a
difteritisz, a hangymáz, a kolera fertőző beteg-
ség, hanem pl. a tudóvsz is, a tudóvszadá-
sok nagy része, sőt a gyermekeket pusztító
bélhurut is Most már tehát sikeresebben küzd-
hetünk ellenük — Még pedig küzdhetünk
mindnyájan; a hatóság mdgfelelő intézkedé-

sekkel (a betegek elkülönítésével, dezinficziá-
lással) a közönség pedig értelmiséggel, mely-
lyel a hatóságot támogatja, a maga körében
a fertőzést korlátozza. Így küzd ma a fertő-
ző ellen a külföld egész közigazgatása és ösz-
szes értelmisége: innét a halálzás rendkívüli
csökkenése.

A közegészség javítására czélzó törekvé-
seknek abc-je ma is a jó csatornázás, a jó
vizszolgáltatás, a lakás egészségessé tetele.
A csatornának tapasztalható hiányait javít-
gatják; a vízzel szemben egyre szigorubb kö-
vetelések állnak elő, s a lakásokat, házakat,
utazakat egyre tisztábbá és tisztábbá törek-
senek tenni. A mit ebben az irányban több
város már elért, az csak nem régen még utó-
piának látszott. Itt értekező s aztán így folytatja:

Nemcsak Budapestben, másutt is eleven
érdeklődés és munkásság tárgya ezidő szerint
a vizszolgáltatás. Hazánkban is mutatkozott
nyoma, hogy a vízzel való ellátás szükségessé
szé válik. Pozsonynak, Győrnek az imént
készült el vízműve; épül a kolozsvári is, mel-
lyet Trefort miniszternek köszönhetnek jó rész-
ben a kolozsváriak. Pécs városa is tervezget
vízvezeteket.

A vizszolgáltatás tana az utolsó időben
jelentékenyen megváltozott; meggazdagodott.
Mig annakelőtte a víz megítélésénél az irány-
adó szempont a kémiai alkotás volt, ma a
városok vizet abból itélik meg, hogy meny-
nyire biztos az a víz állati, (emberi) eredetű
szennyezéssel szemben. S azt a vizet, a melybe
ürülék, moslék, trágya jutott, avagy juthatott,
elvetjük, habár chemiailag jónak is látszik.
Elvetjük ezen az alapon a folyók vizét, a fe-
lületes talajvizet, ellenben megbecsüljük minden
fölköt a mely források vizét.

Lakásaink egészségügye keveset haladott
a lefolyt évben. Az építkezés a megszokott
sablonban foly tovább a fővárosban, ugy mint
a vidéken, finansziánk s egészségügyünk nagy
kárára. A fővárosban az újabb épületek csak
oly kaszárnyák, csak hogy még pompázabbak,
mint a régié; a vidéken pedig ezernyi elé-
gett es víztől elsodort ház csak ugy épült
fel újra sárból, ganajon, egymás nyakára
egészségtelenül, a mint az előtt állott. A tűz
és vízveszedelemek jó részükben azért mond
hatók nemzeti csapásnak, mert semmit sem
tanultunk belőlök, semmit sem javítottunk
utánuk. — Szeged veszedelme után meg volt
az akarat, hogy jobbat teremtsünk. A mult
évi tűzvészek s a mostani áradások után is
meg volt az a készség a szegény károsodottak
segélyezésére, azonban arra, hogy az elégett
városok s az elmosott lakások egészségese-
s czélszerűen épüljenek fel, alig emelke-
dett hang.

A lakásügygel függ össze Korányi Fri-
gyes tanárnak abbéli indítványa, hogy egyesü-
letünk keressen utat és módot arra, hogy az
egyesület maga az ország különböző részei-
ben egészségese és olcsó népházakat, mint
paraszt házakat építtessen. Most a választmány
tanulmányozza a végrehajtás módjait és esz-
közzeit.

A lakások egészségügye a lefolyt évben
fontos haadást nem mutatott fel

A tapasztalás s a tudomány alapelvei
megszilárdultak s most egyes detail-javításokra
törekszik a higiene és a technika. Vas, cze-
ment, aszfalt egyre nagyobb tért hódítanak az
építésben, mert szilárd a nyirkosság és fertőzés
ellen biztos épületrészeket adnak. Sajnos, a la-
kások szellőztetése és fűtése, ugyiszen a clo-
setek berendezése a legtöbb új lakásban is,
ma is igen hiányos.

A debreczen-fűzesabonyi vasut.

Említettük már tegnap, hogy a debre-
czen-fűzesabonyi vasut ügye oly stádiumba ju-
tott, a mely tetemesen leszállította azon érde-
kek nyomatekosságát, a melyeknek követke-
tében városunk e vasut-vonal kiépítését szük-
ségesnek találta s elősegítését áldozatokkal tá-
mogatni nem vonakodott.

A mikor a vasut terve először felme-
rült, voltak sokan, a kik azt vélték, hogy
Debreczennek elegendő összeköttetése van
már Budapest felé; nagyobb szüksége lenne
arra, hogy másfelől (Érmellek, Szilágyság)
fejlessze vasut-hálózatát. Még sem volt kifogá-
sunk az ellen, hogy a debreczen-fűzesabonyi
vasutvonalat Debreczen anyagilag is támo-
gassa, mivel a vasut vonal egyik megálló-
helye, vagy állomása lenne a — hortobágyi
csárda is.

Mihaszna van az egész vasutból a debre-
czeni polgárságnak, ha az a Hortobágyot nem
érinti? a nélkül a vasut haszna illuzoriussá
válk, a részvényvásárlás eddigi nagy merve
csaknem luxussá, pedig ama belügyminiszteri
leirat, a melyet röviden említettünk tegnap,
nem tartalmaz egyebet, mint azt, hogy a meg-
állóhely nem közvetlenül a hortobágyi csárda
mellett, hanem attól 4 kilométer távolságra
esik. Nos, jó civisem — csak fogad be azért
a 4 kilométer különbséget az ekhós szke-
ret, meg a nehezebbet is csak hajtd a jószá-
got ugy, mint eddig, mert az engedményes
urnak másként 1/3, 1 km.-rel többé kerülne az
építés és a debreczeni b á r á n y megszavaz
mindent, a mit tőle kívánnak.

E tárgyra még részletesebben is vissza-
térünk s mindenesetre arra fogjuk ösztönözni
városunk hatóságát s a polgárságot, hogy
közös és közlek. miniszter véleménye alapján
s az engedményes ur beleegyezésével készült
belügyminiszteri leirat dacára oly eredményre
törekedjék, a mely a város jól felgott
érdekeivel találkozzván, az eredeti megállapo-
dásnak feleljen meg, vagy pedig váljék inkább
a hortobágyi csárda a debreczen-fűzesabonyi
vonalknak oly megállóhelyévé, a
melynél tovább egy tapodtat
se mehessen!

A debreczen-fűzesabonyi
vasut ügyében a belügyminiszter egy
leiratot intézett városunk hatóságához, mely-

Történt azután, — mert a mesében is
vannak események — hogy mégis egy ház
előtt úgy ment el a hadnagy, hogy nem nézett
a földre Annak a háznak volt egy speciális ab-
laka, egy kicsi, kedves ablak fehér függönyvel,
a melynek nyílásán át a szoba háttérében a
szekrényben álló rózsaszín szobrokak lehetett
látni Véghetetlen szép és kedves ablak volt
az — ő előtte Természetesen az ablakban
néha volt egy lány is, — mert ennek már így
kell lenni a mesében, ha érdekes történetet
akar elmondani az ember.

A történet mindenesetre érdekes volt.
Egy ember szívében (a ki tudja jól, hogy a
pusztulás útján van s a hi nek megingathatat-
lanságával várja a veszendő létnek a végét)
fakadó mély, igaz szerelemnek a meséje a
mennyire fajdalomteljes, annyira érdekes min-
dig. Mert ugy esett a dolog, hogy az ablakon
keresztül látva, belebódult a szöke hajúba, az
űde, hamvas arcba, a mely pedig ugy lehet.
nem is volt oly űde, olyan szép, — hanem hat
ezen a jórávaló ablakon keresztül másképpen
látszott, mint a hogy valóban volt.

Különbem nem kötelessége a meseirónak,
hogy olyanról beszéljen, a mit nem tud. Le-
hetséges az is, hogy még szebb volt amagy a
leány Azonban az tény, hogy a szíve roszt
volt. Mikor naponkint arra ment a fiu, hara-
gosan nézett reá, mért mutatta ez az ember.
Ugy van, hogy éppen azok a leányok, a kiket
bolondulni szoktak, tudnak a legharagosabban
nézni. Valóságos gyűlölettel eltele nézte vég-
nézni.

Később azonban hozzokozott a látásá-
hoz. Megszokta, hogy bizonyos órákban ott me-
jen el az ablak előtt és fölnezen rá azokkal
a csudálatos szürke szemekkel. Valószínűleg az
egész világ ugy van bizonyos tárgyakkal, a mi,
ket gyűlöl, hogy később megzokja, ha napon-
kint látja. De mivel nagyon erős volt ez a
gyűlölet, sokára következett be ez az idő. De
csak bekövetkezett. Megtörtént, hogy már
nem lett ideges, ha látta egyre jobban sápadó
arczával a hadnagyot.

Ez a fiu pedig, a ki csak libegett ebben
a világban, mint a tollpelyh, ide-oda lengetve
attól a szelvihartól, a minek halálos beteg-
ség a neve, — megértette azt a szelidebb
tekintetből, hogy ő reá már nem haragszanak
itt. A betegek érzékei csudásak. A halandó
testben fakadt érzelmek: ezzel a két csuda-
latos myktikus érzékkel ki tudta olvasni az

segítő föld népének egész serege, kik közül
némelyek az Újépületben lőnek kivégezve. A
guerilla csapatok fő résztvevői, költők zengék
elő szomorú dalaikat. Sárosy, Lisznyay. Szó-
val, a társadalom minden rétegeből lehet az
Újépületben folytonosan találni 49 után is
politikai foglyokat. Azt lehet mondani, hogy
az ötvenes évek történetét: az Újépület V.
pavillonából irhatnák meg legjobban Csak
hogy most kellene tanulmányozni mig előttünk
áll, s mig élnek egyesek, kik átéltek a „Vér-
hősök” és minden egyéb sanjargatás kinaít.
Ez egy darab történet, melynek leírása nél-
kül, hiányos volna a magyar historia

A multnak ismerése, tanulás a jövőre.
Tanuljatok a francziáktól Ok nem fe-
ledtek el a multnak történetét.

Mese egy hadnagyról.

Volt, hol nem volt, volt a világon egy
szer egy hadnagy. Egy katonatiszt két uni-
formisban, aranycsillaggal, karddal, a melyen
megragyogott a napsugár A mi a ruházat-
ot illeti éppen olyan volt azé a szerencsét-
len fiúé is, mint a többieké, a mi nagyon ter-
mészetes.

Hanem maga a fiu nem olyan volt. Alig
lehetett róla elhinni, hogy katona. Az ő so-
vány, alakatlan, öszgögnördyt termete nem
illet bele az egyenruhába Sápadt, beteg ar-
cát körülbelül csunyanak mondhatta az, a ki
éppen erről akart beszélni

Ez a sápadt, beteg szín az ő idomtalan
tartásával nem igen járt a társaságba Abba a
társaságba, a mely circulus viziozusa annak,
hogy mint keljen agyonutni a napot. Nem volt
látható ott, a hol vig kedélyű emberek untat-
ták egymást (most természetesen mindegyik
unalmasnak tartotta a másikat), de amott sem,
a hol a monomaniakusok egyűvé verődve kom-
pániában hallgattak.

Ugy tetszett, mintha az egész ember csak
egy lézengő állapot volna, egy pusztuló csene-
vész fa, a mely isten nevében él matól holna-
pig. Félték, szegénylős fiu Talán ő maga sem
vette magát komolyan s csak ugy bódorgott
ebben a világban, várva azt a pillanatot, a
mikor majd nem bódorog többé — Ez volt a
hadnagy, ez a furcsa és különös ember az ő
melázó, szürke szemével, a melyekkel a föld-
et nézte mindig.

ben — a közlekedésü-
nek meghallgatása alap-
tett a f. évi márcz 22.
gyűlés határozatában
közölkölg. E feltétele-
ben — a következők a
debreczen hajdu-nánás
erdekü vasut debrecze-
indul ki, e tekintetbe
zataban 1., pont alatt
enne téve. 2. A mi a
a vonal közvetlenül a
zelenben vezetessék és
ellátott megállóhely
a helyzet az, hogy a
leben a kívánt megá-
előfogna ugyan áll-
azonban nem közvetle-
létesítettnek, hanem
ter távolságra s így a
gyűlési határozat 2.
nek meg nem felel.
kötött föltétel teljes-
közik, figyelembe
által a vonal jelen-
mintegy másfél kilom-
nek, a mi nem csak
hanem a forgalom é-
hátránytal járna. Ma
azt állítják, hogy a
hortobágyi csárda
mellett semmi fon-
ellenben a város
ily elhelyezést fel-
jelezte, — felhívták
hogy későbbi bou-
gett, az engedélyt
értő megállapodást

3. Az ohati állomá-
város által kikötött
délyezési feltételek
hogy a tervezett va-
helye Debreczen leg-
rulusok fejében át-
nincs észrevétel az-
részvények vásárlá-
ftt ellenében átada-
vrt s 5% osztalek
bocsátási arfolyomá-
forint értékű törzse-
ban megjegyzetiki
a pénzbeszerzés
létre jött megállapo-
évi IV. t. cz. 10.
mértékben számitá-
gyelméletik a vá-
rúletek, mint term-
jeben megfelelő szá-
sát szinten kívánha
befejezésére nézve
pontjába kitűzött
telekben megállapo-
zásba volna hozza-
gyűlési határozat
helyezésre szóló
delyokmány kiada-
tetnek fel. A bel-
rost, hogy a hoz-
észrevételek alap-

ablak mögötti sze-
ragtartás. Bizony-
neki; hogy mihez
jobb kedve lett.
erzelmeknek ren-
van a téli ha-
mindjárt azt his-
meleg van.
Egy élet-
csak valami. Ol-
levegél előtti a
a hogy végigfú-
az alkonyuló tá-
boros fénye.
És megma-
big. Egyik sem
másiknak a nev-
külös olyformán
összekozódás
engedett volna
Ez a se h
azután fejlődöt-
ban az a szép
az idomtalan,
zon el estele-
huzta a szürke
szemekben van
mit Byron elő-
A fiu pedig
fogyó holdhoz
ség halálos me-
mit onnan az
megtört roska-
nővelte azt.
Mivel pe-
lenni, vége le-
reggelen az e-
kellemes tudat-
jából, hogy ez
vesebet kell
bizonyos szám-
kóban az disz-
trombitások é-
döcögött utá-
kötött fekete
megt bizony-
katonaéknál
hunytat felszá-
gyászolnia.
És az a
csi ablak pár-
igaz sz erelm-

